

علی هاشمی

نام آزمون: تقعر منحنی

سایت: ALIGEBRA.COM

علی هاشمی: ۰۹۱۲۷۷۴۴۳۸۹

۱- تقعر منحنی به معادله $y = x\sqrt{x^2 + 2}$ در بازه $(a, +\infty)$ رو به بالا است. کمترین مقدار a کدام است؟

- ① صفر
- ② -۱
- ③ ۱
- ④ $-\infty$

۲- نمودار تابع با ضابطه $f(x) = \frac{1}{6}x^3 - x + \sin x$ در همسایگی $x = 0$ چگونه است؟

- ①
- ②
- ③
- ④

۳- نمودار تابع با ضابطه $f(x) = \sin^2 x - 2 \sin x$; $x \in [0, 2\pi]$ در کدام بازه صعودی است و تقعر آن رو به پایین است؟

- ① $(\frac{7\pi}{6}, \frac{3\pi}{2})$
- ② $(\frac{3\pi}{2}, \frac{11\pi}{6})$
- ③ $(\frac{\pi}{2}, \frac{5\pi}{6})$
- ④ $(\frac{\pi}{2}, \frac{7\pi}{6})$

۴- تقعر نمودار تابع با ضابطه $f(x) = \frac{x^2 + 9}{x^2 + 12}$ در بازه (a, b) رو به بالا است، بیشترین مقدار $b-a$ کدام است؟

- ۱) ۸
- ۲) ۴
- ۳) ۶
- ۴) ۲

۵- تقعر نمودار تابع با ضابطه $y = x^{\frac{4}{3}} - 4x^{\frac{1}{3}}$ در بازه (a, b) رو به پایین است، بیشترین مقدار $(b - a)$ کدام است؟

- ۱) ۲
- ۲) ۳
- ۳) ۴
- ۴) ∞

۶- نمودار تابع با ضابطه $f(x) = \cos^2 x - 2 \cos x; x \in [0, 2\pi]$ در کدام بازه، نزولی است و تقعر آن رو به پایین است؟

- ۱) $(\frac{\pi}{2}, \frac{2\pi}{3})$
- ۲) $(\pi, \frac{4\pi}{3})$
- ۳) $(\frac{2\pi}{3}, \pi)$
- ۴) $(\frac{4\pi}{3}, \frac{3\pi}{2})$

۷- مجموعه نقاطی که تقعر نمودار تابع با ضابطه $f(x) = x^2 + 2\sqrt{2} \cos x; 0 \leq x \leq 2\pi$ رو به بالا باشد در کدام بازه است؟

- ۱) $(0, \frac{3\pi}{4})$
- ۲) $(\frac{\pi}{4}, \frac{3\pi}{4})$
- ۳) $(\frac{\pi}{4}, \frac{7\pi}{4})$
- ۴) $(\frac{3\pi}{4}, \frac{5\pi}{4})$

۸- به ازای کدام مجموعه مقادیر a ، تقعر منحنی به معادله $y = x^4 + ax^3 + \frac{3}{2}x^2$ همواره رو به بالاست؟

- ۱) $-1 \leq a \leq 1$
- ۲) $-1 \leq a \leq 2$
- ۳) $-2 \leq a \leq 1$
- ۴) $-2 \leq a \leq 2$

۹- تقعر نمودار تابع $y = x^2|x - 3|$ در بازه (a, b) رو به پایین است. بیشترین مقدار $b - a$ کدام است؟

- ۱) $\frac{4}{3}$
- ۲) $\frac{5}{3}$
- ۳) ۲
- ۴) ۳

۱۰- نمودار تابع با ضابطه $f(x) = 2 + \sin x - x \cos x$ در همسایگی نقطه $x = 0$ به کدام شکل است؟

- ۱)
- ۲)
- ۳)
- ۴)

۱۱- نمودار تابع $y = \frac{x^2 - 4x + 8}{x - 2}$ در کدام بازه نزولی است و تقعر آن رو به بالا است؟

- ① $(0, 2)$
- ② $(2, 4)$
- ③ $(4, +\infty)$
- ④ $(-\infty, 0)$

۱۲- روی کدام بازه نمودار تابع $f(x) = x^2|x - 1|$ صعودی است و تقعر رو به پایین دارد؟

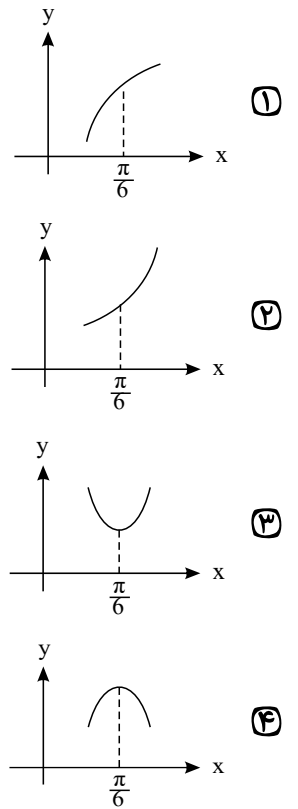
- ① $[\frac{1}{3}, \frac{2}{3}]$
- ② $[\frac{1}{3}, 0]$
- ③ $(1, +\infty)$
- ④ $[\frac{2}{3}, 1]$

۱۳- در کدام بازه تابع $y = x^4 - 6x^2 + 8x + 1$ صعودی و تقعر آن رو به پایین است؟

- ① $(-3, 1)$
- ② $(0, 1)$
- ③ $(-2, 1)$
- ④ $(1, +\infty)$

۱۴- نمودار تابع $y = \sin^2 x + \sin x$ در مجاورت $x = \frac{\pi}{6}$ به کدام صورت است؟

۱۵- در نمودار تابع $y = x^4 - 12x^2 + 3x + 6$ جهت تقعر در بازه $(1, 3)$ کدام است؟

- ① فقط رو به بالا
- ② ابتدا رو به بالا و سپس رو به پایین
- ③ ابتدا رو به پایین سپس رو به بالا
- ④ فقط رو به پایین

پاسخنامه تشریحی

۱ - گزینه ۱ مشتق دوم باید مثبت باشد.

$$y = x\sqrt{x^2 + 2} \Rightarrow y' = \sqrt{x^2 + 2} + \frac{1(2x)}{2\sqrt{x^2 + 2}}x = \sqrt{x^2 + 2} + \frac{x^2}{\sqrt{x^2 + 2}} = \frac{x^2 + 2 + x^2}{\sqrt{x^2 + 2}} = \frac{2x^2 + 2}{\sqrt{x^2 + 2}}$$

$$\Rightarrow y'' = \frac{2x \cdot \sqrt{x^2 + 2} - \frac{1(2x)}{2\sqrt{x^2 + 2}}(2x^2 + 2)}{x^2 + 2} = \frac{2x(\sqrt{x^2 + 2}) - x(2x^2 + 2)}{x^2 + 2}$$

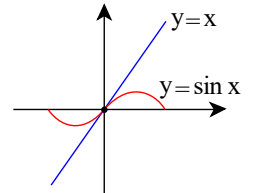
$$= \frac{2x^2 + 2x - 2x^2 - 2x}{(x^2 + 2)\sqrt{x^2 + 2}} = \frac{0}{(x^2 + 2)\sqrt{x^2 + 2}} = 0 \Rightarrow x > 0$$

تابع در $(0, +\infty)$ تقعرش رو به بالا است، بنابراین کمترین مقدار a برابر صفر است.

۲ - گزینه ۲ جهت تقعر تابع را در اطراف نقطه $x = 0$ بررسی می‌کنیم. لذا داریم:

$$f(x) = \frac{1}{2}x^2 - x + \sin x \Rightarrow f'(x) = \frac{1}{2}x - 1 + \cos x \xrightarrow{x=0} f'(0) = 0 - 1 + 1 = 0$$

$$f''(x) = x - \sin x \Rightarrow \begin{cases} x < 0 : x < \sin x \Rightarrow f''(x) < 0 \\ x > 0 : x > \sin x \Rightarrow f''(x) > 0 \end{cases}$$

در نتیجه تقعر تابع $f(x)$ در $x = 0$ ابتدا رو به پایین و سپس رو به بالا می‌باشد، پس گزینه ۲ صحیح است.

۳ - گزینه ۱ f صعودی است هرگاه $f' > 0$ و جهت تقعر f رو به پایین است هرگاه $f'' < 0$ باشد.

$$f(x) = \sin^2 x - 2 \sin x \rightarrow \begin{cases} f'(x) = 2 \sin x \cos x - 2 \cos x = \sin 2x - 2 \cos x \\ f''(x) = 2 \cos 2x + 2 \sin x \end{cases}$$

$$f'(x) = 0 \rightarrow 2 \cos x (\sin x - 1) = 0 \rightarrow \begin{cases} \cos x = 0 \rightarrow x = \frac{\pi}{2}, \frac{3\pi}{2} \\ \sin x = 1 \rightarrow x = \frac{\pi}{2} \end{cases}$$

x	0	$\frac{\pi}{2}$	$\frac{3\pi}{2}$	2π
$f'(x)$	$-$	0	$+$	$-$
$f(x)$	\searrow	\nearrow	\searrow	

(I) در بازه $(\frac{\pi}{2}, \frac{3\pi}{2})$ تابع f صعودی است.

$$f''(x) = 0 \rightarrow 2 \cos 2x + 2 \sin x = 0 \rightarrow 2(1 - 2\sin^2 x + \sin x) = 0$$

$$\rightarrow -2\sin^2 x + \sin x + 1 = 0 \xrightarrow{a+b+c=0} \begin{cases} \sin x = 1 \rightarrow x = \frac{\pi}{2} \\ \sin x = \frac{c}{a} = -\frac{1}{2} \rightarrow \begin{cases} x = \frac{7\pi}{6} \\ x = \frac{11\pi}{6} \end{cases} \end{cases}$$

ریشه مضاعف

	0	$\frac{\pi}{2}$	$\frac{7\pi}{6}$	$\frac{11\pi}{6}$	2π	
$f''(x)$	$+$	0	$+$	$-$	0	$+$
$f(x)$	\cup	\cup	\cap	\cup		

از جدول متوجه می‌شویم در بازه‌های $(\frac{7\pi}{6}, \frac{11\pi}{6})$ تقعر نمودار f رو به پایین است. (II)

$$\begin{cases} f' > 0 \\ f'' < 0 \end{cases} \xrightarrow{(I) \cap (II)} x \in \left(\frac{\sqrt{\pi}}{6}, \frac{3\pi}{2} \right)$$

۴ - گزینه ۲

مشق دوم تابع را تعیین علامت می‌کنیم:

$$f(x) = \frac{x^2 + 9}{x^2 + 12} = 1 - \frac{3}{x^2 + 12} \Rightarrow f'(x) = \frac{6x}{(x^2 + 12)^2}$$

$$\Rightarrow f''(x) = \frac{6(x^2 + 12)^2 - 6x(2x)(x^2 + 12)}{(x^2 + 12)^4} = \frac{6(x^2 + 12) - 24x^2}{(x^2 + 12)^3}$$

$$= \frac{72 - 18x^2}{(x^2 + 12)^3} = \frac{18(4 - x^2)}{(x^2 + 12)^3} \xrightarrow{f''(x) > 0} 4 - x^2 > 0 \Rightarrow x^2 < 4$$

$$\Rightarrow -2 < x < 2 \Rightarrow \begin{cases} a = -2 \\ b = 2 \end{cases} \Rightarrow b - a = 2 - (-2) = 4$$

۵ - گزینه ۱

$$f'(x) = \frac{4}{3}x^{\frac{1}{3}} - \frac{4}{3}x^{-\frac{2}{3}} = \frac{4}{3} \left(x^{\frac{1}{3}} - x^{-\frac{2}{3}} \right)$$

$$f''(x) = \frac{4}{3} \left(\frac{1}{3}x^{-\frac{2}{3}} + \frac{2}{3}x^{-\frac{5}{3}} \right) = \frac{4}{9} \left(\frac{1}{\sqrt[3]{x^2}} + \frac{2}{\sqrt[3]{x^5}} \right) = \frac{4}{9} \times \frac{x+2}{\sqrt[3]{x^6}} < 0$$

x		-2	0	
$f''(x)$	$+$	$-$	0	$+$

در نتیجه تابع در بازه $(-2, 0)$ مقعر رو به پایین دارد لذا برای به دست آوردن بیشترین مقدار $b - a$ باید $b = 0$ و $a = -2$ باشد. در نتیجه $b - a = 2$

۶ - گزینه ۲ باید بینیم که در چه فاصله‌ای $f' \leq 0$ ، $f'' \geq 0$ است.

$$f(x) = \cos^2 x - 2 \cos x \rightarrow f'(x) = -2 \sin x \cdot \cos x + 2 \sin x = 0$$

$$2 \sin x \cdot (-\cos x + 1) = 0 \rightarrow \sin x = 0 \rightarrow x = 0, \pi, 2\pi$$

$$-1 + \cos x = 0 \rightarrow \cos x = 1 \rightarrow x = 0, 2\pi$$

x	0	π	2π
f'	0	$+$	0
f	0	\nearrow	\searrow

در بازه $(\pi, 2\pi)$ تابع نزولی است. $\rightarrow (I)$

برای بررسی مقعر منحنی f'' را تعیین علامت می‌کنیم.

$$f'(x) = -\sin 2x + 2 \sin x \rightarrow f''(x) = -2 \cos 2x + 2 \cos x = 0$$

$$f''(x) = -2(2\cos^2 x - 1) + 2 \cos x = 0 \rightarrow f''(x) = -4 \cos^2 x + 2 \cos x + 2 = 0$$

$$\cos x = 1 \rightarrow x = 0, 2\pi, \quad \cos x = -\frac{1}{2} \rightarrow x = \frac{2\pi}{3}, \frac{4\pi}{3}$$

x	0	$\frac{2\pi}{3}$	$\frac{4\pi}{3}$	2π
f''	0	$+$	$-$	0
f	0	\cup	\cap	\cup

در بازه $(\frac{4\pi}{3}, 2\pi)$ \cup $(0, \frac{2\pi}{3})$ مقعر منحنی رو به بالا است. (II)

$$I \cap II \Rightarrow \left(\pi, \frac{4\pi}{3} \right)$$

۷ - گزینه ۳

مشق دوم تابع را در بازه $[0, 2\pi]$ تعیین علامت می‌کنیم.

$$f(x) = x^2 + 2\sqrt{2} \cos x \Rightarrow f'(x) = 2x - 2\sqrt{2} \sin x \Rightarrow f''(x) = 2 - 2\sqrt{2} \cos x$$

$$f''(x) = 0 \Rightarrow \cos x = \frac{\sqrt{2}}{2} = \cos \frac{\pi}{4} \xrightarrow{x \in [0, 2\pi]} x = \frac{\pi}{4}, x = \frac{7\pi}{4}$$

x	0	$\frac{\pi}{4}$	$\frac{7\pi}{4}$	2π
f''	$-$	0	$+$	0
f	\cap	\cup	\cap	\cup

در این بازه مقعر منحنی رو به بالاست. $\Rightarrow x \in \left(\frac{\pi}{4}, \frac{7\pi}{4} \right)$

۸ - گزینه ۴

$$y = x^2 + ax^2 + \frac{3}{2}x^2 \Rightarrow y' = 2x^2 + 3ax^2 + 3x$$

$$\Rightarrow y'' = 4x^2 + 6ax + 3 = 3(2x^2 + 2ax + 1) \geq 0$$

برای اینکه تقعر رو به بالا باشد باید f'' مثبت باشد یا به صورت نقطه‌ای صفر شود.

$$\begin{cases} \Delta \leq 0 \Rightarrow 4a^2 - 16 \leq 0 \Rightarrow a^2 \leq 4 \Rightarrow -2 \leq a \leq 2 \\ a > 0 \Rightarrow a = 4 > 0 \end{cases}$$

۹ - گزینه ۳

$$y = \begin{cases} x^3 - 3x^2; & x \geq 3 \\ 3x^2 - x^3; & x < 3 \end{cases} \Rightarrow y' = \begin{cases} 3x^2 - 6x; & x > 3 \\ 6x - 3x^2; & x < 3 \end{cases}$$

$$\Rightarrow y'' = \begin{cases} 6x - 6; & x > 3 \rightarrow 6x - 6 < 0 \rightarrow x < 1 \\ 6 - 6x; & x < 3 \rightarrow 6 - 6x < 0 \rightarrow x > 1 \end{cases} \Rightarrow 1 < x < 3$$

بنابراین جهت تقعر نمودار تابع در بازه $(1, 3)$ رو به پایین است. در نتیجه $\max(b - a) = 2$ است.

۱۰ - گزینه ۴ راه حل اول: جهت تقعر تابع را در نقطه $x = 0$ بررسی می‌کنیم؛ لذا داریم:

$$f(x) = 2 + \sin x - x \cos x \Rightarrow f'(x) = \cos x - (\cos x - x \sin x) = x \sin x \Rightarrow f'(0) = 0$$

$$f''(x) = \sin x + x \cos x = \cos x(x + \tan x) \Rightarrow \begin{cases} x \rightarrow 0^+ \Rightarrow x + \tan x > 0 \Rightarrow f''(x) > 0 \Rightarrow \text{تقعر رو به بالا} \\ x \rightarrow 0^- \Rightarrow x + \tan x < 0 \Rightarrow f''(x) < 0 \Rightarrow \text{تقعر رو به پایین} \end{cases}$$

در نتیجه تابع $f(x)$ در نقطه $x = 0$ ابتدا تقعر رو به پایین بوده و سپس رو به بالا است؛ بنابراین گزینه ۴ صحیح است.

راه حل دوم:

$$f(x) = 2 + \sin x - x \cos x \Rightarrow f'(x) = \cos x - (\cos x - x \sin x) = x \sin x \Rightarrow f'(0) = 0$$

چون $\sin x$ در اطراف نقطه صفر، هم ارز با x است پس $\sin x \simeq x$ و $f'(x) = x \times x = x^2$ پس مشتق اول همواره مثبت است و تابع صعودی است پس گزینه ۴ صحیح است.

۱۱ - گزینه ۲ مشتق مرتبه اول تابع منفی ولی مشتق مرتبه دوم آن مثبت است.

$$y = \frac{(x-2)^2 + 4}{x-2} = x - 2 + \frac{4}{x-2} \Rightarrow y' = 1 - \frac{4}{(x-2)^2} < 0 \rightarrow \frac{4}{(x-2)^2} > 1$$

$$\Rightarrow \frac{2}{|x-2|} > 1 \rightarrow |x-2| < 2 \rightarrow 0 < x < 4$$

$$\rightarrow y'' = \frac{8}{(x-2)^3} > 0 \Rightarrow (x-2)^3 > 0 \Rightarrow x > 2$$

جواب مشترک $x > 2$ ، $0 < x < 4$ ، به صورت بازه $(2, 4)$ است.

۱۲ - گزینه ۱

$$f(x) = \begin{cases} -x^3 + x^2; & x < 1 \\ x^3 - x^2; & x \geq 1 \end{cases} \Rightarrow f'(x) = \begin{cases} -3x^2 + 2x; & x < 1 \\ 3x^2 - 2x; & x > 1 \end{cases}$$

اگر تابع f صعودی باشد، داریم: $f' \geq 0$.

$$x < 1: -3x^2 + 2x \geq 0 \Rightarrow 0 \leq x \leq \frac{2}{3} \xrightarrow{x < 1} x \in \left[0, \frac{2}{3}\right]$$

$$x > 1: 3x^2 - 2x \geq 0 \Rightarrow x \leq 0 \text{ یا } x \geq \frac{2}{3} \xrightarrow{x > 1} x \in [1, +\infty)$$

تابع f روی بازه $\left[0, \frac{2}{3}\right] \cup [1, +\infty)$ صعودی است.

$$f''(x) = \begin{cases} -6x + 2; & x < 1 \\ 6x - 2; & x > 1 \end{cases}$$

برای اینکه تقعر تابع f رو به پایین باشد، باید داشته باشیم: $f'' \leq 0$.

$$x < 1: -6x + 2 \leq 0 \Rightarrow x \geq \frac{1}{3} \xrightarrow{x < 1} x \in \left[\frac{1}{3}, 1\right]$$

$$x > 1: 6x - 2 \leq 0 \Rightarrow x \leq \frac{1}{3} \text{ غیرممکن}$$

بنابراین تابع f در بازه $\left(\left[0, \frac{2}{3}\right] \cup [1, +\infty)\right) \cap \left[\frac{1}{3}, 1\right] = \left[\frac{1}{3}, \frac{2}{3}\right]$ صعودی و تقعر آن رو به پایین است.

۱۳ - گزینه ۲ باید مشتق اول مثبت و مشتق دوم آن منفی باشد.

با مشتق گیری از تابع $y = x^3 - 6x^2 + 8x + 1$ داریم:

$$y' = 3x^2 - 12x + 8 = 0 \Rightarrow 3x^3 - 12x + 8 = 0 \Rightarrow 3(x^3 - 4x + \frac{8}{3}) = 0 \Rightarrow x^3 - 4x + \frac{8}{3} = 0$$

$x = 1$ در معادله‌ی فوق صدق می‌کند، بنابراین تابع مشتق ریشه‌ای برابر یک دارد. حال با تقسیم عبارت تابع مشتق بر $x - 1$ داریم:

$$x^2 - 3x + 2 = 0 \Rightarrow (x-1)(x^2 + x - 2) = 0 \Rightarrow (x-1)^2(x+2) = 0 \Rightarrow \begin{cases} x=1 \\ x=-2 \end{cases}$$

توجه: در اطراف ریشه‌ی مضاعف، علامت عوض نمی‌شود.

x		-2		1		
y'		$-$	0	$+$	0	$+$
y		\searrow		\nearrow		\nearrow

↑ مضاعف

$\rightarrow (-2, +\infty) \rightarrow$ صعودی (I)

$$y'' = 12x^2 - 12 = 0 \Rightarrow 12(x^2 - 1) = 0 \Rightarrow \begin{cases} x=1 \\ x=-1 \end{cases}$$

x		-1		1		
y''		$+$	0	$-$	0	$+$
y		\cup		\cap		\cup

$\rightarrow (-1, 1) \rightarrow$ تقعر رو به پایین (II)

$$I \cap II \Rightarrow (-1, 1)$$

تابع در بازه‌ی $(-1, 1)$ صعودی و تقعر آن رو به پایین است. با توجه به گزینه‌ها بازه‌ی $(0, 1)$ صحیح می‌باشد.

۱۴ - گزینه ۲ باید مشتق اول و دوم تابع را در $x = \frac{\pi}{6}$ محاسبه کنیم.

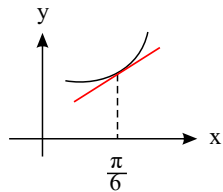
$$f(x) = \sin^2 x + \sin x \Rightarrow f'(x) = 2 \cos x \sin x + \cos x = \sin 2x + \cos x$$

$$f'\left(\frac{\pi}{6}\right) = \sin \frac{2\pi}{6} + \cos \frac{\pi}{6} = \sin \frac{\pi}{3} + \cos \frac{\pi}{6} = \frac{\sqrt{3}}{2} + \frac{\sqrt{3}}{2} = \sqrt{3}$$

شیب خط مماس در $x = \frac{\pi}{6}$ عددی مثبت است پس گزینه‌های ۳ و ۴ نادرست هستند زیرا در آنها خط مماس در $x = \frac{\pi}{6}$ خطی افقی با شیب صفر است.

$$f''(x) = 2 \cos 2x - \sin x \Rightarrow f''\left(\frac{\pi}{6}\right) = 2 \cos \frac{\pi}{3} - \sin \frac{\pi}{6} = 2 \times \frac{1}{2} - \frac{1}{2} = \frac{1}{2} > 0$$

تقعر منحنی در $x = \frac{\pi}{6}$ رو به بالا است، یعنی منحنی بالای خط مماس قرار دارد، پس گزینه ۲ صحیح است.

$$\Rightarrow f'\left(\frac{\pi}{6}\right) > 0, \quad f''\left(\frac{\pi}{6}\right) > 0$$

۱۵ - گزینه ۳

$$y = x^3 - 12x^2 + 3x + 6 \Rightarrow y' = 3x^2 - 24x + 3$$

$$y'' = 12x^2 - 24 = 0 \Rightarrow x^2 = 2 \Rightarrow x = \pm\sqrt{2}$$

x		$-\infty$		$-\sqrt{2}$		$\sqrt{2}$		$+\infty$
$y'' = 12x^2 - 24$		$+$	0	$-$	0	$+$		
y		\cup		\cap		\cup		

در بازه $(1, 3)$ تقعر تابع ابتدا رو به پایین و سپس رو به بالا است.

پاسخنامه کلیدی

۱ - ۱

۴ - ۲

۷ - ۳

۱۰ - ۴

۱۳ - ۲

۲ - ۲

۵ - ۱

۸ - ۴

۱۱ - ۲

۱۴ - ۲

۳ - ۱

۶ - ۲

۹ - ۳

۱۲ - ۱

۱۵ - ۳